

CHRIS HUGHES
NIKKI ROBINSON

PRZEDMOWA RON GULA

EFEKTYWNE ZARZĄDZANIE PODATNOŚCIAMI NA ZAGROŻENIA

JAK MINIMALIZOWAĆ RYZYKO
W CYFROWYM EKOSYSTEMIE

Helion

WILEY

Tytuł oryginału: Effective Vulnerability Management:
Managing Risk in the Vulnerable Digital Ecosystem

Tłumaczenie: Małgorzata Dąbkowska-Kowalik, Witold Sikorski

ISBN: 978-83-289-2160-3

Copyright © 2024 by John Wiley & Sons, Inc., Hoboken, New Jersey.

All Rights Reserved. This translation published under license with the original publisher John Wiley & Sons, Inc.

Translation © 2025 by Helion S.A.

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, scanning, or otherwise, without either the prior written permission of the Publisher.

WILEY and the Wiley logo are trademarks or registered trademarks of John Wiley & Sons, Inc. and/or its affiliates, in the United States and other countries, and may not be used without written permission. All other trademarks are the property of their respective owners. John Wiley & Sons, Inc. is not associated with any product or vendor mentioned in this book.

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiejkolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autor oraz wydawca dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autor oraz wydawca nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Drogi Czytelniku!

Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres

helion.pl/user/opinie/efzapo

Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

Helion S.A.

ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice

tel. 32 230 98 63

e-mail: helion@helion.pl

WWW: helion.pl (księgarnia internetowa, katalog książek)

Printed in Poland.

- [Kup książkę](#)
- [Poleć książkę](#)
- [Oceń książkę](#)

- [Księgarnia internetowa](#)
- [Lubię to! » Nasza społeczność](#)

Spis treści

Przedmowa	13
Wprowadzenie	15
1. Zarządzanie aktywami	21
Fizyczne i mobilne zarządzanie aktywami	22
Aktywa IoT konsumenta	23
Aktywa programistyczne	24
Zarządzanie aktywami w chmurze	25
Środowiska wielochmurowe	25
Hybrydowe środowiska chmury	26
Oprogramowanie innych firm oraz oprogramowanie open source (OSS)	27
Oprogramowanie innych firm (i związane z nim ryzyko)	28
Uwzględnianie oprogramowania open source	29
Inwentaryzacja aktywów lokalnych i w chmurze	29
Lokalne centra danych	30
Oprzysiężowanie	31
Narzędzia do zarządzania aktywami	31
Narzędzia do sprawdzania podatności	32
Narzędzia do zarządzania inwentarzem w chmurze	32
Aktywa efemeryczne	33
Źródła prawdy	34
Ryzyko zarządzania aktywami	35
Log4j	35
Brakujące i nieuwzględnione aktywa	36
Nieznane niewiadome	36
Zarządzanie łataniami	37
Zalecenia dotyczące zarządzania aktywami	38
Odpowiedzialność przy zarządzaniu aktywami	38
Wykrywanie aktywów	39
Uzyskanie odpowiedniego oprzysiężowania	39
Transformacja cyfrowa	41
Standardowe procedury działania przy wprowadzaniu i wycofywaniu	41
Podsumowanie	42

2. Zarządzanie łataniami	43
Podstawy zarządzania łataniami	43
Ręczne zarządzanie łataniami	44
Ryzyko ręcznego łatania	44
Oprzyrządowanie do ręcznego łatania	46
Zarządzanie automatycznym łataniami	47
Zalety łatania automatycznego w porównaniu z ręcznym	48
Kombinacja łatania automatycznego i ręcznego	49
Ryzyko przy automatycznym łataniu	49
Zarządzanie łataniami w środowiskach deweloperskich	50
Łatanie oprogramowania open source	51
Niecałe oprogramowanie jest sobie równe	52
Wewnętrzne zarządzanie łataniami	52
Odpowiedzialność zespołów ds. infrastruktury i zespołów operacyjnych	52
Kto jest właścicielem zarządzania łataniami?	53
Podział obowiązków	54
Narzędzia i raportowanie	55
Łatanie przestarzałych systemów	55
Przestarzałe oprogramowanie	56
Niezałatane oprogramowanie open source	57
Ryzyko szczytkowe	58
Powszechne ataki na niezałatane systemy	58
Ustalanie priorytetów działań związanych z łataniami	59
Zarządzanie ryzykiem i łatanie	60
Tworzenie programu zarządzania łataniami	60
Ludzie	61
Proces	61
Technologia	62
Podsumowanie	62
3. Bezpieczna konfiguracja	63
Regulacje, ramy i prawa	63
Pierwsza dziesiątka wadliwych konfiguracji według NSA i CISA	64
Domyślna konfiguracja oprogramowania i aplikacji	65
Niewłaściwa separacja uprawnień użytkownika i administratora	65
Niedostateczny monitoring sieci wewnętrznej	66
Brak segmentacji sieci	67

Słabe zarządzanie łataniami	67
Omijanie systemu kontroli dostępu	69
Słabe lub źle skonfigurowane wieloskładnikowe metody uwierzytelniania	69
Brak MFA odpornych na phishing	69
Niewystarczające listy kontrolne do udziałów i usług sieciowych	69
Słaba higiena poświadczeń	70
Nieograniczone wykonywanie kodu	70
Ograniczanie zagrożeń	70
Wzorce CIS (CIS Benchmark)	73
Techniczne wytyczne implementacji zabezpieczeń DISA	74
Podsumowanie	75
4. Ciągłe zarządzanie podatnościami	76
Kontrola CIS 7 — ciągłe zarządzanie podatnościami	76
Ustanowienie i utrzymanie procesu zarządzania podatnościami	77
Ustanowienie i obsługa procesu naprawczego	77
Zautomatyzowane zarządzanie poprawkami systemu operacyjnego	78
Zautomatyzowane zarządzanie łataniami aplikacji	78
Zautomatyzowane skanowanie wewnętrznych aktywów przedsiębiorstwa pod kątem podatności na zagrożenia	79
Zautomatyzowane skanowanie podatności na zagrożenia zewnętrznych aktywów przedsiębiorstwa	79
Eliminowanie wykrytych podatności	80
Praktyki ciągłego monitorowania	80
Podsumowanie	82
5. Ocena podatności i identyfikacja oprogramowania	83
Powszechny system oceny podatności	83
CVSS 4.0 w skrócie	84
Miary bazowe	87
Miary możliwości wykorzystania	87
Miary zagrożenia	89
Miary środowiskowe	90
Miary dodatkowe	91
Jakościowa skala oceny wagi	93
Łańcuch wektorowy	94
System oceny przewidywania exploitów	94
EPSS 3.0 — ustalanie priorytetów poprzez przewidywanie	94
EPSS 3.0	96

8 Efektywne zarządzanie podatnościami na zagrożenia

Posuwamy się do przodu	97
Kategoryzacja podatności na zagrożenia według interesariuszy	98
Przewodnik CISA po SSVC	100
Przykład drzewa decyzyjnego	106
Formaty identyfikacji oprogramowania	107
Schemat nazewnictwa (CPE)	107
Package URL	109
Znaczniki identyfikacyjne oprogramowania	110
Lista podatności (CWE)	111
Podsumowanie	113
6. Zarządzanie bazą danych podatności i exploitów	114
Baza danych podatności NVD	114
Indeks Sonatype oprogramowania open source	116
Podatności oprogramowania open source	117
Baza danych zaleceń GitHub	118
Bazy danych exploitów	119
Exploit-DB	119
Metasploit	120
GitHub	120
Podsumowanie	120
7. Łączenie podatności w łańcuch	121
Ataki z użyciem łańcucha podatności	121
Łańcuchy exploitów	123
Łańcuchy podatności	123
Łańcuchy podatności publikowane przez sprzedawców	124
Łączenie i ocena podatności	126
CVSS	126
EPSS	127
Luki w branży	127
Niedostrzeganie łączenia podatności	129
Terminologia	129
Wykorzystanie w programach zarządzania podatnościami	130
Ludzki aspekt łączenia podatności na zagrożenia	132
Phishing	132
Naruszenie biznesowej poczty e-mail	133
Inżynieria społeczna	133

Integracja z VMP	134
Zasady przywództwa	135
Integracja z praktykiem ds. bezpieczeństwa	135
Wykorzystanie IT i rozwoju	136
Podsumowanie	136
8. Analiza zagrożeń związanych z podatnościami	137
Dlaczego analiza zagrożeń jest ważna dla programu zarządzania podatnościami (VMP)?	137
Od czego zacząć?	138
Techniczne informacje o zagrożeniach	138
Taktyczna analiza zagrożeń	139
Strategiczna analiza zagrożeń	139
Operacyjna analiza zagrożeń	140
Polowanie na zagrożenia	141
Integracja analizy zagrożeń z systemami VMP	142
Ludzie	142
Proces	143
Technologia	144
Podsumowanie	144
9. Chmura, DevSecOps i bezpieczeństwo łańcucha dostaw	145
Modele usług chmurowych i współdzielona odpowiedzialność	145
Środowiska hybrydowe i wielochmurowe	147
Kontenery	148
Kubernetes	153
Przetwarzanie bezserwerowe	156
DevSecOps	157
Oprogramowanie open source	160
Oprogramowanie jako usługa	166
Ryzyko systemowe	167
Podsumowanie	170
10. Czynniki ludzkie w zarządzaniu podatnościami	171
Inżynieria czynników ludzkich	172
Inżynieria bezpieczeństwa czynników ludzkich	174
Przełączanie kontekstu	174
Pulpity podatności	176
Raporty o podatności	177

10 Efektywne zarządzanie podatnościami na zagrożenia

Poznanie i metapoznanie	178
Poznanwanie podatności	179
Sztuka podejmowania decyzji	179
Zmęczenie decyzyjne	180
Zmęczenie alertami	180
Liczba ujawnionych podatności	181
Wymagane poprawki i konfiguracje	181
Zmęczenie zarządzaniem podatnościami	183
Psychiczne obciążenie pracą	183
Integracja czynnika ludzkiego z VMP	184
Zacznij od małych kroków	184
Rozważenie skorzystania z pomocy konsultanta	185
Podsumowanie	186

11. Secure-by-design, czyli oprogramowanie bezpieczne już na etapie projektu 187

Bezpieczne już na etapie projektu/domyślnie	188
Bezpieczne już na etapie projektu	189
Domyślnie bezpieczne	190
Zasady bezpieczeństwa oprogramowania	190
Zasada 1. Przejęcie odpowiedzialności za wyniki w zakresie bezpieczeństwa klientów	190
Zasada 2. Przyjęcie radykalnej przejrzystości i odpowiedzialności	193
Zasada 3. Kierowanie od góry	194
Taktyka bezpieczeństwa już na etapie od projektu	195
Taktyka domyślnego bezpieczeństwa	196
Przewodniki utwardzania kontra luzowania	197
Zalecenia dla klientów	197
Modelowanie zagrożeń	198
Tworzenie bezpiecznego oprogramowania	199
Szczegóły SSDF	200
Bezpieczeństwo, inżynieria chaosu i odporność	206
Podsumowanie	207

12. Model dojrzałości zarządzania podatnościami 208

Krok 1. Zarządzanie aktywami	209
Krok 2. Bezpieczna konfiguracja	210
Krok 3. Ciągłe monitorowanie	212

Krok 4. Zautomatyzowane zarządzanie podatnościami	214
Krok 5. Integracja czynników ludzkich	215
Krok 6. Analiza podatności na zagrożenia	216
Podsumowanie	217
Podziękowania	219
O autorach	221
O korektorze merytorycznym	223

2 Zarządzanie łataniem

Każdy dobry program zarządzania łataniem składa się z automatycznych i ręcznych technik oraz procesów łatania. Z uwagi na to, że natura infrastruktury jest dynamiczna, powinien to być ciągły proces oceny, co działa, co jest łatanie, a czego brakuje. Bez silnego programu zarządzania podatnościami systemy mogą stać się przestarzałe lub osiągnąć swój kres. Tak samo bez zaprojektowanego i uporządkowanego planu systemu pozostaną narażone na podatności dnia zerowego przez dni, tygodnie lub dłuższy czas, podobnie do tego, co stało się w przypadku MOVEit lub SolarWinds.

Podstawy zarządzania łataniem

Pomimo szumu w branży związanego z najnowszymi jaskrawymi podatnościami dnia zerowego złośliwi aktorzy regularnie celują w „przestarzałe podatności” — podatności z istniejącymi łataniami, które są znane ze swobodnego wykorzystywania (www.rezilion.com/blog/report-vintage-vulnerabilities-never-go-out-of-fashion). Wynika to z faktu, że choć wiadomo, iż te podatności są wykorzystywane i istnieją do nich łaty, organizacje nadal borykają się z możliwościami naprawy, będąc w stanie naprawić średnio jedną na dziesięć nowych podatności miesięcznie. Rysunek 2.1 pokazuje warstwy działań związanych z zarządzaniem łataniem, które znajdują się w każdej infrastrukturze IT, zarówno w chmurze, jak i lokalnie.

Każda organizacja musi określić, jaki proces zarządzania łataniem będzie dla niej najlepszy, ale podstawy obejmują kompleksową inwentaryzację, okna konserwacji narzędzia lub procesy automatyzujące łatanie oraz procesy ponownego uruchamiania lub przenoszenia systemów w tryb offline w celu testowania.

Plan zarządzania łataniem musi także obejmować kwestie wysokiej dostępności, czyli nadmiarowości, aby zapewnić, że systemy są łatanie i tworzone są ich kopie zapasowe w celu utrzymywania ich online na potrzeby klientów. Typowe dla umów o gwarantowanym poziomie usług (ang. *service level agreements* — SLA) jest uwzględnienie okna konserwacji, czyli ram czasu przeznaczonego na łatanie i inne działania. Obejmuje to także plan wycofania lub strategię tworzenia kopii zapasowych w sytuacji, gdy łaty przestaną działać lub spowodują zakłócenia usług.

Rysunek 2.1. Podstawy piramidy zarządzania łątaniem

Ręczne zarządzanie łątaniem

Ręczne łątanie to łątanie w środowisku wymagającym człowieka do pobrania i zainstalowania łąty, ponownego uruchamiania serwerów na podstawie wymagań organizacji czy też analizy łątania na potrzeby serwerów, które wykracza poza zwykłe okno konserwacji. Typowe organizacje będą stosować kombinację ręcznego i automatycznego łątania ze względu na to, że nie wszystkie czynności da się zautomatyzować, a implementacje mogą się różnić zależnie od warunków organizacyjnych i technicznych.

Wprawdzie najlepiej byłoby mieć jak najwięcej zautomatyzowanych czynności, ale zawsze będzie potrzeba ręcznego wprowadzania łąt. Na przykład organizacja może mieć aplikację, która wymaga działania przez 99 procent czasu. Zespół będzie musiał zastosować łąty w środowisku deweloperskim, potem wykonać testowanie akceptacji użytkownika (ang. *user acceptance testing* — UAT), a na koniec zastosować łąty w produkcji. Choć stosowanie łąt może być po części zautomatyzowane, to restartowanie serwerów i testowanie mogą być nadal zadaniami ręcznymi (na wczesnych etapach programu zarządzania łątaniem) przed łątaniem kolejnych serwerów produkcyjnych.

Innym częstym zastosowaniem ręcznego łątania jest testowanie jednorazowych łąt, gdy ogłoszona zostanie podatność dnia zerowego. Zależnie od wagi podatności może być możliwe pobranie i automatyczne zainstalowanie łąt, ale nadal konieczne będą przyspieszone testowanie i naprawa. Przy skróconym harmonogramie grupy mogą nie chcieć zmieniać istniejącej automatyzacji w celu uwzględnienia jednorazowej sytuacji lub wyjątkowych łąt, które nie są zgodne ze zwykłym trybem łątania.

Ryzyko ręcznego łątania

Jak wspomniano wcześniej, kombinacja łątania automatycznego i ręcznego jest bardziej rzeczywistością w organizacjach niż automatyczne wykonywanie wszystkich czynności związanych z zarządzaniem łątaniem za pomocą narzędzi. Jednak każde działanie ręczne

niesie ze sobą ryzyko. Podstawowa obawa wiąże się z ludzkim błędem. Każdy administrator IT lub inżynier systemowy stara się wyważyć działania inżynierskie i zadania związane z zabezpieczeniami.

Tak jak w przypadku każdej innej roli administrator systemu, który żongluje wieloma obowiązkami, systemami, projektami i zadaniami, jest narażony na błędy tu i tam. Te mogą prowadzić do następujących skutków:

1. Brakujące łaty dla możliwych do wykorzystania podatności.
2. Źle skonfigurowane ustawienia.
3. Dodatkowe podatności narażające system.

Rysunek 2.2 uwypukla poziom ryzyka, jeśli zespół zarządzania łataniami wyłącznie pobiera je i instaluje ręcznie w systemie.

Ludzkie składniki ryzyka	Techniczne składniki ryzyka	Procesowe składniki ryzyka
• Błędna konfiguracja systemu prowadząca do dodatkowej podatności • Opuszczone łaty, które mogą być trudne do wykrycia i zastosowania jedna po drugiej • Zmęczenie łataniem • Kolejne zadania prowadzące do wypalenia	• Ręczne pobieranie i instalowanie łatek może być błędem i prowadzić do awarii systemu • Niespójne łatanie może oznaczać inne działanie systemu • Bez spójnych narzędzi łatania lub automatyzacji mogą zostać zainstalowane złe łaty, co prowadzi do pozostawiania podatności	• Brak ustalonego procesu prowadzi do niespójnych wyników • Brak okien konserwacji i potencjalne zakłócenie usług • Brak harmonogramu testowania przed wypchnięciem łatek do produkcji • Brak standaryzacji oznacza potencjalny brak łatek lub konfiguracji

Rysunek 2.2. Ryzyko związane z ręcznym łataniem

Innym potencjalnym aspektem ręcznego łatania jest wysiłek wkładany w pobieranie łatek, instalowanie ich i testowanie, aby otrzymać w pełni zaktualizowany system wprowadzany do produkcji. Przy łataniu automatycznym wszelkie zaległe łatki poza harmonogramem, zbiorcze poprawki lub indywidualne łaty są zazwyczaj pobierane i instalowane zgodnie z określonym wcześniej harmonogramem. Dodatkowy czas potrzebny na ręczne instalowanie łatek oznacza dodatkowe ryzyko wykorzystania podatności.

Z drugiej strony, jeśli nie ma żadnego środowiska testowego do łatania, a ręczne łaty muszą być instalowane w systemach produkcyjnych, to istnieje poważne zagrożenie dla działania. Bezpieczeństwo to równowaga między zarządzaniem ryzykiem i działaniami, zgodnie z triadą: poufność, integralność, dostępność (ang. *Confidentiality, Integrity, Availability* — CIA). Jeśli istnieje wymóg, aby systemy klienckie działały przez 99 procent czasu, to administratorzy i właściciele systemu będą poświęcać dodatkowy czas na testowanie, zanim łaty zostaną zastosowane w produkcji.

Administratorzy systemu powinni rozważyć stopniowe wdrażanie łatek w całym środowisku. Ta ścieżka może złagodzić niektóre obawy związane z funkcjonalnością i operacjami. Zapewniłaby również ograniczone zakłócenia w działaniu środowiska jako całości, zmniejszając wpływ działań związanych z łataniem.

Oprzysiężowanie do ręcznego łatania

Niektóre narzędzia pozwalają administratorom wykonywać działania związane z łataniem bez pełnej automatyzacji, z wykorzystaniem funkcji, które automatycznie pobierają i instalują łaty na podstawie rodzaju systemu. Jednym z przykładów może być użycie Ansible dla serwerów z systemem Linux lub Windows lub dla obu tych systemów. Administratorzy mogą wykorzystać strategię Ansible do pobrania i zainstalowania aktualizacji, pozostawiając jednak ręczną obsługę restartowania. Na rysunku 2.3 pokazano szczegóły działania Ansible w środowisku chmurowym wraz z wymaganiami dotyczącymi infrastruktury i sieci.

Rysunek 2.3. Jak działa Ansible

Dla systemu Windows można prosto utworzyć harmonogramy zadań (jeśli jesteś ze starej szkoły) lub wykorzystać do tego Ansible. Inne narzędzia, takie jak ManageEngine czy nawet SolarWinds, mogą także zarządzać łataniami dla systemu Windows. Jednak SolarWinds ma swoją cenę i jeśli nie był jeszcze używany w danym środowisku do zarządzania serwerem, to należy wykorzystać możliwości nowszych serwerów Windows, w tym scentralizowane zarządzanie.

Inną płatną opcją jest Microsoft Configuration Manager, który — podobnie jak SolarWinds — stanowi świetne rozwiązanie, jeśli wykorzystywane są już jego inne funkcje. Ale korzystanie z niego wyłącznie do zarządzania łataniami może być kosztownym rozwiązaniem. Każde rozwiązanie zależy od wymagań klienta, możliwości połączenia z Internetem w celu automatycznego pobierania łatek oraz od tego, kto zarządza łataniami systemów.

Jeśli zespół jest doświadczony i rozumie niuanse środowiska, może nie być potrzebne kupowanie drogich rozwiązań łatania. Jeśli jednak zespół jest młody i mniej obeznany ze środowiskiem, korzystne może być rozszerzenie ręcznych działań o bardziej zautomatyzowane rozwiązania takie jak Ansible. Istnieje oczywiście kilka repozytoriów i odniesień open source, które administratorzy mogą wykorzystać do zmniejszenia wymaganej liczby zadań ręcznych. Rysunek 2.4 pokazuje przykład prostej strategii Ansible do zautomatyzowania instalacji łatek.

```
---
- name: Patching Playbook
  hosts: all
  tasks:
    - name: Patching initiation
      shell: /var/tmp/update.sh
      async: 10
      poll: 0
    - name: Verifying server state once it's back
      wait_for:
        host: "{{ inventory_hostname }}"
        state: started
        delay: 60
        timeout: 600
        port: 22
      delegate_to: localhost
```

Rysunek 2.4. Przykład skryptu Ansible do zarządzania łataniami

Zarządzanie automatycznym łataniem

Zautomatyzowane łatanie stanowi dużą korzyść dla każdego zarządzającego systemem. Niezależnie od tego, czy systemy wykorzystują kontenery, projekty deweloperskie, systemy operacyjne, oprogramowanie sprzętowe czy aplikacje, wszystko musi być łatanie ze względu na fakt, że oprogramowanie nigdy nie jest „skończone”. Większość organizacji ma harmonogram łatania oparty na wymaganiach korporacyjnych lub klienckich.

Na przykład organizacja może być zmuszona do łatania krytycznych podatności w ciągu 15 dni (około 2 tygodni), a poważnych — w ciągu 30 dni (miesiąc). Aby zastosować te ramy czasowe, w automatycznym łataniu należy dokładnie i skutecznie używać wymaganych łatek. Ze względu na ogromną liczbę podatności publikowanych codziennie — zgodnie z obecnymi raportami jest to około 85 dziennie (www.linkedin.com/posts/jgamblin_2023-ytd-cve-stats-total-number-of-cves-activity-7136354512683859968-Yjfk?utm_source=share&utm_medium=member_desktop) — administratorzy muszą redukować zadania ręczne, aby utrzymać działania związane z łataniem.

Inna organizacja może być zobowiązana do zgłaszania podatności lub stanu łatania do agencji zewnętrznej lub przygotowania ustaleń dla audytów. Przy takim scenariuszu

jeszcze cenniejsza jest jakaś automatyzacja, a także dokumentacja opisująca proces. Automatyzacja łatania dotyczy narzędzi i technik w takim samym stopniu jak uzgadniania procesów i praktyki.

Zautomatyzowane łatanie może nie tylko zmniejszyć ewentualne przeoczenia lub błędy wynikające z ręcznego planowania działań, lecz także pomóc w radzeniu sobie w tym, z czym boryka się większość organizacji, czyli brakiem talentów w dziedzinie cyberbezpieczeństwa i ograniczonymi zasobami.

Zalety łatania automatycznego w porównaniu z ręcznym

Jak widać na rysunku 2.5, istnieją znaczne korzyści wynikające ze stosowania automatycznych narzędzi i technik łatania w porównaniu z poleganiem wyłącznie na metodach ręcznych.

Ręczne

☐	Więcej czasu poświęconego na łatanie w stosunku do działań i tworzenia rozszerzeń
☐	Cykle łatania mogą trwać dłużej ze względu na czas potrzebny na załatanie każdego systemu po kolei
☐	Podatności mogą trwać miesiącami lub latami ze względu na czas potrzebny na łatanie

Automatyczne

☐	Zmniejszone narzuty administracyjne i więcej czasu dla administratorów na pracę nad innowacjami
☐	Szybsze i bardziej wydajne cykle łatania zaspokajające wymagania organizacji lub klientów
☐	Krótszy czas naprawy zmniejszający ryzyko dla środowiska

Rysunek 2.5. Korzyści łatania automatycznego z porównaniu z ręcznym

Zmniejszone narzuty administracyjne. Powszechnie wiadomo, że czas, jaki administratorzy, inżynierowie i deweloperzy mają na łatanie systemów, jest ograniczony. Takie zespoły zwykle żonglują różnymi zadaniami i projektami, jednocześnie pracując nad łataniem i naprawianiem podatności w ramach z góry ustalonego harmonogramu.

Szybsze i bardziej wydajne cykle łatania. Łatanie bez żadnej automatyzacji po prostu zabierze więcej czasu. Dodatkowy czas jest potrzebny na pobieranie i instalowanie łąt, zwłaszcza w przypadku wielu różnych środowisk. W każdym złożonym środowisku zautomatyzowane łatanie jest koniecznością, aby nadążyć za wieloma łatami wypuszczanymi na poziomie systemów operacyjnych, aplikacji i kontenerów. W środowiskach deweloperskich będą zapewne poziomy deweloperski, UAT i produkcyjny.

Krótszy czas naprawy. Z uwagi na liczbę codziennie identyfikowanych podatności zespoły musiałyby bez automatyzacji pracować tygodniami lub miesiącami, aby naprawić podatności. Jednak przy wykorzystaniu dodatkowych narzędzi, skryptów lub strategii czas od identyfikacji podatności do jej naprawy znacząco się skraca.

Skrócenie czasu naprawy jest krytyczne, gdyż organizacje często ścigają się z napastnikami, którzy starają się wykorzystać nowe lub znane podatności szybciej, niż można je naprawić. Określenie okno *minimalizacji ataku* lub okno *wykorzystania* to rama czasowa, która może pomóc ograniczyć ryzyko naruszenia zabezpieczeń lub ujawnienia danych w wyniku incydentu naruszenia zabezpieczeń. Może to także wzmocnić argumentację organizacji, że postępuje ona z należytą starannością, łagodząc znane podatności i ryzyko.

Kombinacja łatania automatycznego i ręcznego

Jednak rzeczywiste rozwiązanie leży gdzieś pomiędzy praktykami ręcznymi a rozwiązaniami automatycznymi. Nie ma jednego rozwiązania odpowiedniego dla zespołu, zwłaszcza z uwagi na zawiłości na styku infrastruktury, działania i rozwoju. Jednak najlepszym sposobem jest zbudowanie szerokiego programu zarządzania łataniem, rozpoczynając od tworzenia macierzy ról i odpowiedzialności (ang. *Roles and Responsibilities Matrix*). To proste działanie pozwala zespołom zrozumieć, za co są odpowiedzialne, i rozpocząć tworzenie wokół tego narzędzi i praktyk. Każdy zespół może dopasować swoje działania związane z łataniem, co nie tylko zmniejsza ryzyko, lecz może także budować relacje między zespołami.

Zbudowanie kompleksowej strategii łatania uwzględniającej wszystkie zespoły pomaga im dostosować swoje cele i misję w odniesieniu do ogólnego programu zarządzania podatnościami. Każdy może być w stanie wykorzystać tę samą automatykę i wdrożyć te same dni/okresy łatania, aby ograniczyć czas przestoju i skrócić czas naprawy.

Równowaga między automatyzacją a ręcznym łataniem może być wspólnym doświadczeniem zespołów, w tym poprzez udostępnianie skryptów i strategii. Ogólnie rzecz biorąc, strategia jest tak samo ważna jak praca zespołowa. Współdzielenie technik automatyzacji z innymi zespołami, które mogą nie być tak dojrzałe w zarządzaniu łataniami, pozwoli na rozwój zespołów, uzgodnienie strategii, a wreszcie zapewni lepiej zabezpieczone środowiska. Zaleca się tu stworzenie repozytorium zarządzania łataniem, w którym zespoły mogą dzielić się informacjami, zamiast pracować w silosach i potencjalnie przeszkadzać sobie w pracy.

Ryzyko przy automatycznym łataniu

Pewne ryzyko związane z automatyzacją ma więcej wspólnego z operacjami niż z zabezpieczeniami (patrz rysunek 2.6). Na przykład automatyzacja łatania i restartowania serwerów bez testowania może prowadzić do przerwania funkcjonalności lub nawet uszkodzenia w samych zestawach łat. Łaty mogą obejmować nie tylko funkcje zabezpieczeń, lecz także rozszerzenia i ewentualnie rozwiązywać inne problemy z oprogramowaniem.

Pierwszym ryzykiem jest wpływ na operacje i związane z tym przestoje dla użytkowników wynikające z łatania. Ponieważ łatanie jednej aplikacji może mieć wpływ na inną, może to spowodować, że przestanie ona działać lub nastąpi zakłócenie jej funkcjonalności. Dlatego tak ważne jest, aby zespoły testowały łaty w miarę możliwości w oddzielnym środowisku lub sporządziły plan wycofania przed rozpoczęciem łatania systemów.

Ryzyko przy automatycznym łataniu		
Ewentualny przestój bez odpowiedniego testowania • Jeśli zespoły nie mają środowiska testowego, ryzykują zepsucie serwerów lub przerwanie funkcjonalności w systemach produkcyjnych	Łaty mogą nie być jedynym składnikiem naprawy • Niektóre podatności wymagają łaty i konfiguracji – co może nie być automatycznie instalowane wraz ze skryptem lub narzędziem	Zestaw umiejętności i sprawności w łataniu • Nie wszystkie zespoły są sprawne w zarządzaniu łataniami i mogą wymagać szkolenia lub dodatkowej pomocy przy wbudowywaniu automatyzacji do swoich systemów

Rysunek 2.6. Ryzyko przy automatycznym łataniu

Ponadto organizacja adaptuje strategie, takie jak wdrożenie Blue/Green, w których zmiany są wprowadzane do jednej wersji działającego systemu. Na przykład wersja zielona może symulizować środowisko produkcyjne, a łaty są wprowadzane do środowiska niebieskiego, a następnie dokonuje się zmiany w konfiguracji, co powoduje przekierowanie ruchu do środowiska przejściowego, czyli niebieskiego, dzięki czemu staje się ono nowym środowiskiem produkcyjnym.

Dodatkowym ryzykiem związanym z łataniem jest fakt, że sama łata nie usuwa podatności i wymagane są zmiany konfiguracji. Przykładem może być łata Microsoftu naprawiająca podatność, wymagająca także zmiany reguł grupy Active Directory (AG) lub zmiany klucza rejestru. Ta złożoność może pozostawić otwarte podatności tylko dlatego, że instrukcje naprawy nie zawsze są jasne.

Wreszcie, jeśli zespoły nie mają doświadczenia w łataniu, mogą nie zapoznać się ze szczegółami CVE (ang. *Common Vulnerabilities and Exposures*), aby zrozumieć, czego potrzeba do pełnej naprawy. Jeśli brakuje wiedzy, jak działa łatanie, może to być początek dużych zaległości w zakresie podatności, które są niezwykle trudne do usunięcia.

Zarządzanie łataniem w środowiskach deweloperskich

Gdy organizacje przechodzą na coraz większe i zróżnicowane środowiska deweloperskie, ich łatanie staje się dla zespołów jeszcze większym priorytetem. Łatanie na poziomie deweloperskim obejmuje wszystko — poziom systemu operacyjnego (np. Red Hat Enterprise Linux, RHEL), warstwę aplikacji (np. Tomcat, Python i inne biblioteki) oraz inne narzędzia (np. Bootstrap, Java lub Jenkins).

Nowsze role takie jak DevOps oraz DevSecOps są szeroko rozpowszechnione i obejmują odpowiedzialność począwszy od tworzenia oprogramowania, przez inżynierię zabezpieczeń, po działania związane z infrastrukturą. Te nowe role wymagają dodatkowych umiejętności w każdej dyscyplinie i zapewniają harmonię i bezpieczeństwo.

Wszystko, co jest skierowane na zewnątrz, wiąże się z większym ryzykiem wykorzystania i powinno znajdować się na szczycie listy zarządzania łataniami. A przy każdej aplikacji będą występować elementy zewnętrzne wymagające dodatkowego testowania przed zainstalowaniem łat.

Łatanie oprogramowania open source

Większość deweloperów wykorzystuje w swoich aplikacjach pewien zakres oprogramowania open source (OSS). W istocie analizy pokazują, że nowoczesna baza kodów zawiera ogólnie od 60 do 80 procent kodu OSS. OSS pozwala zespołom skupić się na samych aspektach tworzenia i inżynierii, bez konieczności wymyślania na nowo każdego rodzaju funkcji. Na przykład po co tworzyć narzędzie do logowania, jeśli zespół może wykorzystać Log4j?

OSS zapewnia dużą elastyczność i zdolność do adaptacji, podczas gdy kupowanie oprogramowania lub jego tworzenie zabiera dodatkowy czas i zasoby. Przy napiętym budżecie i skondensowanym terminarzu sens ma wykorzystanie możliwie jak najwięcej bezpłatnego oprogramowania. Jednak łatanie OSS może być zdradliwe, zwłaszcza gdy wykorzystujemy narzędzia lub biblioteki, które nie są często aktualizowane.

Jak omawiamy w rozdziale 9., „Chmura, DevSecOps i bezpieczeństwo łańcucha dostaw”, badania przeprowadzone przez organizacje takie jak Synopsys wykazały, że 88 procent nowoczesnych baz kodu zawiera składniki OSS, które *nie* były rozwijane przez dwa lata, a 85 procent baz kodów zawiera OSS, które są przestarzałe od ponad czterech lat. Ten problem jeszcze bardziej komplikuje fakt, że 25 procent wszystkich projektów OSS ma *jednego* dewelopera wnoszącego swój wkład w kod, a 94 procent projektów ma dziesięciu lub mniej aktywnych deweloperów. W istocie dziewiąty roczny raport Sonatype dotyczący łańcucha dostaw oprogramowania (<https://www.sonatype.com/state-of-the-software-supply-chain/introduction>) wykazał, że tylko 11 procent całego oprogramowania open source jest aktywnie konserwowane.

Wiele projektów OSS jest szeroko wykorzystywanych, ale są konserwowane jedynie przez niewielką grupę deweloperów. Na przykład Log4j był zarządzany przez trzech deweloperów, a ponieważ produkt nie był płatny, nie mieli oni czasu i zasobów, aby zarządzać nim i go łątać. Gdy pod koniec 2022 roku pojawił się exploit Log4j, wówczas — ze względu na mały zespół i jego ograniczoną dostępność — uzyskanie łaty zajęło dużo czasu.

Choć poważne exploity takie jak Log4j nie występują przez cały czas, istnieje możliwość, że napastnik wykorzysta OSS do stworzenia złośliwego oprogramowania lub zaatakuje. Wiadomo, że te projekty nie zawsze są konserwowane, a ponieważ Log4j odniósł tak duży sukces, możliwe jest, że w innym oprogramowaniu istnieje inna okazja. Zespoły muszą być świadome możliwości wykorzystania każdego OSS, który nie jest właściwie konserwowany.

Niecałe oprogramowanie jest sobie równe

W tym podrozdziale omawiamy niektóre złożoności wewnętrznego zarządzania łataniem OSS i zmieniającymi się obowiązkami zespołów deweloperskiego i operacyjnego. Omawiamy także potrzebę jasnego podziału ról i obowiązków, takich jak odpowiedzialność za zarządzanie łataniami.

Wewnętrzne zarządzanie łataniem

Pierwszą część wewnętrznego zarządzania łataniami OSS w ramach zespołów deweloperskich, operacyjnych i zabezpieczeń stanowi zrozumienie, jakie aplikacje i biblioteki są aktywnie wykorzystywane. Tworzenie biblioteki aplikacji OSS pomoże zrozumieć, jakie projekty OSS są wykorzystywane i w jakim celu, kto za nie odpowiada oraz jaka wersja jest w którym systemie.

Kolejnym krokiem jest integracja łatania OSS ze zwykłym oknem zarządzania łataniami. Plany zarządzania łataniami nie dotyczą tylko oprogramowania związanego ze sprzedawcą, lecz także każdego OSS. W środowiskach systemów Linux i Windows łatwo można utworzyć scenariusz łatania za pomocą playbooka Ansible, aby pobrać i zainstalować te łaty.

Powtórzmy — niezależnie od tego, czy aplikacje związane są z dostawcą, czy są OSS, aspekty procesów i oprzyrządowania są tak samo ważne dla sukcesu programu zarządzania łataniami.

Ostatnim krokiem jest skanowanie i raportowanie podatności tych serwerów i kontenerów, aby upewnić się, czy łaty są poprawnie stosowane. Te raporty mogą zostać wykorzystane do określenia, czy dany składnik OSS nie został jakiś czas temu zaktualizowany lub czy są dostępne nowsze łaty. Zespoły zabezpieczeń mogą wtedy określić ryzyko dla wszystkich składników OSS, które przestały być konserwowane, aby ocenić alternatywy lub zdecydować o akceptacji ryzyka wynikającego z wykorzystywania tych składników.

Zarządzanie zależnościami OSS w nowoczesnych środowiskach jest bardzo złożone i żmudne, więc często określane jest jako „piekło zależności”. Znakiem stosowania automatyzacji oprzyrządowania w branży jest rosnąca popularność takich narzędzi jak Dependabot (<https://github.com/dependabot>) oraz Renovate (<https://github.com/renovatebot/renovate>), które ułatwiają automatyczne aktualizacje zależności. Narzędzia te można zintegrować z istniejącymi przepływami pracy deweloperskiej i są one obsługiwane przez szeroko stosowane platformy deweloperskie takie jak GitHub.

Odpowiedzialność zespołów ds. infrastruktury i zespołów operacyjnych

W branży technologicznej od dawna toczy się debata między zespołami ds. spraw infrastruktury i zespołami operacyjnymi, kto jest za co odpowiedzialny. Zespoły ds. infrastruktury są zwykle odpowiedzialne za hosting i zarządzanie stanowiące fundament,

na którym oparte są wszystkie aplikacje, serwery i kontenery. Mogą także odpowiadać za część łatania, konfigurację zabezpieczeń, a nawet zarządzanie tożsamością i dostępem (ang. *identity and access management* — IAM). W centrach danych zespoły ds. infrastruktury zarządzają centrum danych, zaś zespoły operacyjne skupiają się na codziennej obsłudze serwerów i działaniach w górnej warstwie, w tym na rozwiązywaniu problemów z awariami serwerów, błędami aplikacji i na wszelkich problemach związanych z funkcjonalnością dla użytkownika. Zespoły te mogą być także odpowiedzialne za wysoką dostępność (ang. *high availability* — HA). Jednak ten paradygmat zmienia się wraz z nadejściem obliczeń w chmurze, infrastruktury jako kodu (IaC) oraz metodyk takich jak GitOps, które deklaratorywnie zaopatrują infrastrukturę cyfrową i zarządzają nią przy użyciu praktyk wywodzących się z rozwoju oprogramowania. Coraz częściej branża przyjmuje mantrę „ty tworzysz, ty jesteś właścicielem”, w ramach której wiele zespołów deweloperskich i inżynierskich jest odpowiedzialnych za systemy, które stworzyło, zaprojektowało i wdrożyło do produkcji. Istnieje też w ostatniej dekadzie nacisk na DevOps, co rozбивa silosy między zespołami deweloperskimi i operacyjnymi.

Kto jest właścicielem zarządzania łataniem?

To podchwytliwe pytanie — kto jest właścicielem zarządzania poprawkami? I na jakim poziomie? Sprzęt, hosty, aplikacje, kontenery itd. — wszystkie będą potencjalnie wymagały od różnych osób przyjęcia odpowiedzialności za ich łatanie. Przykładem może być aplikacja, która korzysta z bazy danych. Zespół deweloperski może być zobowiązany do łatania i konfigurowania aplikacji, ale oddzielny administrator bazy danych (DBA) może być odpowiedzialny za bazę danych. Jeszcze inny zespół może być odpowiedzialny za łatanie na poziomie infrastruktury albo w systemie operacyjnym lub hoście, na których opierają się systemy. Przykładowo, gdy mamy łaty dla serwerów Oracle, to kto będzie je instalował?

Choć odpowiedź nie jest prosta, mogą to być administratorzy bazy danych, po prostu dlatego, że dokonują regularnej konserwacji bazy danych i powinni znać przewidywane zachowanie przed zastosowaniem łaty i po ich zastosowaniu. Oczekiwana wydajność systemu i jego działanie są ważne, aby ocenić zmiany, gdy się one dokonają. Jest więc możliwe, że gdy DBA zastosują poprawki, mogą współpracować z zespołem deweloperskim, aby sprawić, żeby funkcjonalność aplikacji nie uległa zmianie.

Każda sytuacja będzie inna, ale najlepszym sposobem na uruchomienie programów zarządzania łataniem jest zgranie zespołów ze strategiami łatania i koordynowanie wysiłków. Należy utworzyć macierz RACI (*Responsible, Accountable, Consulted, Informed*), znaną także jako **macierz odpowiedzialności**, i dokumentować role poszczególnych zespołów. Bez tego członkowie zespołów mogą wskazywać inny zespół jako odpowiedzialny za łatanie, co prowadzi do zamieszania i opóźnień w naprawie. Macierz RACI na rysunku 2.7 ilustruje przykład, jak zespoły tworzą własną macierz do zorganizowania procesu łatania.

Role	Łatanie systemu/ infrastruktury	Aplikacje łątające	Warstwa operacyjna systemu/ infrastruktury	Warstwa operacyjna aplikacji	Monitoring systemu/ infrastruktury	Warstwa aplikacji monitorujących
Operacyjne	R, A	I	R, A	I	I	nd.
Rozwój	I	R, A	I	R, A	nd.	I
Bezpieczeństwo	I	I	I	I	R, A	R, A

Działanie	Ikona
Osoba odpowiedzialna	R
Osoba nadzorująca	A
Osoba informowana	I

Rysunek 2.7. Przykład macierzy RACI do oddzielenia obowiązków infrastruktury i operacji

Podział obowiązków

Po utworzeniu macierzy RACI zespoły powinny rozważyć także klasyczną koncepcję podziału obowiązków. Zespoły IT i zabezpieczeń będą miały oddzielne obowiązki, aby zapewnić kontrolę i równowagę. Na przykład zespół ds. infrastruktury będzie obsługiwał podstawowe łątanie i bezpieczną konfigurację, zaś zespół ds. zabezpieczeń będzie uruchamiał skany podatności i oceniał, czy spełnione są wszystkie oczekiwania dotyczące bezpieczeństwa.

Zespoły IT i deweloperskie mogą współdzielić niektóre odpowiedzialności, jeśli chodzi o łątanie, ale jest też dodatkowy zbiór kontroli dokonywanych przez inny zespół w celu testowania i zapewnienia funkcjonalności w systemach. Łątanie na poziomie systemu operacyjnego może wpływać na aplikacje górnego poziomu lub bazy danych, więc ważne jest posiadanie wielopoziomowego planu zarządzania łątaniem.

Rozdzielenie obowiązków daje dwie ważne korzyści przy każdej strategii zarządzania łątaniem. Pierwsza jest taka, że nie tylko jedna osoba jest odpowiedzialna za każde zadanie związane z łątaniem i sprawdzaniem poprawności każdego ustawienia. Dzięki temu członkowie zespołu nie są odpowiedzialni za każde zadanie i tym samym nie ryzykują zmęczeniem pracą, pominięciem łąty lub konfiguracji albo żonglowaniem zbyt wieloma zadaniami naraz.

Drugą korzyścią jest zwiększone dogłębne bezpieczeństwo przy użyciu wielu poziomów osób, które implementują i weryfikują fakt usunięcia podatności. Bez przynajmniej dwóch par oczu, aby potwierdzić, że łąty zostały wdrożone, możliwa jest porażka, której implementujący nie zauważy bez drugiego etapu weryfikacji. Można to zrobić za pomocą skanera podatności, wysyłającego raporty do zespołów operacyjnych i ds. zabezpieczeń. Inżynier ds. spraw zabezpieczeń lub analityk mogą następnie ocenić wyniki i powiadomić personel IT, jeśli jakieś łątanie się nie powiodło.

Narzędzia i raportowanie

Narzędzia są podstawą każdego programu zarządzania łataniem, niezależnie od tego, jaka technologia jest używana w danym środowisku. Raportowanie jest drugą częścią programu, która zapewnia użytkownikom dane dotyczące weryfikacji i podatności organizacji. Narzędzia i raportowanie współdziałają ze sobą w celu instalowania łat oraz zarządzania nimi i ciągłego monitorowania.

Powszechnie używane narzędzia do zarządzania łataniem takie jak Configuration Manager firmy Microsoft lub SolarWinds wymagają dodatkowej konfiguracji i mogą być kosztowne. Całe stanowiska inżynierskie są przeznaczone wyłącznie do zarządzania tymi narzędziami z uwagi na złożoność środowisk chmurowych i oprogramowania. Raportowanie można wykonywać za pomocą każdego z wymienionych wcześniej narzędzi, dostosowując je do potrzeb osób otrzymujących ten raport.

Na przykład inżynier ds. zabezpieczeń może chcieć widzieć każdą podatność, niezależnie od jej wagi lub możliwości wykorzystania. Jednak deweloper może być zainteresowany jedynie określonymi aplikacjami, a nie podatnościami po stronie infrastruktury.

Jeśli chodzi o raporty, to menedżer może być zainteresowany tylko aktywnymi w swoim obszarze odpowiedzialności (ang. *area of responsibility* — AOR), natomiast dyrektor może być zainteresowany tylko pięcioma najważniejszymi podatnymi systemami lub trzema najważniejszymi podatnościami najbardziej narażonymi na wykorzystanie. Każdy unikatowy zbiór danych może zostać wbudowany w narzędzie raportowania, aby role otrzymały swoje własne raporty. Takie rozwiązanie zmniejsza ilość mało znaczących danych w raportach, skracając czas potrzebny na naprawę lub poświęcony na podatności, które nie mają wysokiego priorytetu.

Łatanie przestarzałych systemów

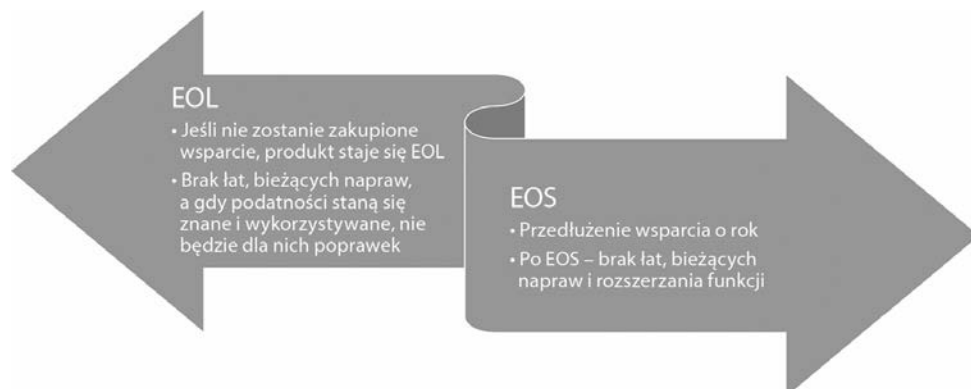
Może istnieć wiele powodów używania przez organizację oprogramowania, które nie jest już sprzedawane, czyli tzw. EOL (ang. *end-of-life*), lub przestało być obsługiwane, czyli EOS (ang. *end-of-support*). Takie oprogramowanie lub sprzęt nie są dalej łatanie ani naprawiane przez producenta. Często zdarza się, że określony system operacyjny lub aplikacja są obsługiwane tylko przez określony czas, a potem są wycofywane, aby ustąpić nowym wersjom.

Jednym z przykładów jest wsparcie dla Windows Serwer 2012 do października 2023 roku. Po tej dacie klienci mogli zakupić od firmy Microsoft rozszerzone wsparcie na rok lub dwa, aby opracować plan przejścia na późniejszą wersję, np. Windows Serwer 2019 lub 2022. Ale jeśli klient nie wykupi takiego rozszerzonego wsparcia, pozostanie z potencjalnie podatnym oprogramowaniem, które nie będzie łatanie.

Największym ryzykiem związanym z możliwymi do wykorzystania podatnościami są nieaktualne łaty. Jak wspomniano, większość organizacji ma ustalony harmonogram naprawy podatności w określonych ramach czasowych. Obok nieobsługiwanego oprogramowania kolejne ryzyko wiąże się z korzystaniem z oprogramowania open source, jeśli deweloperzy/konserwatorzy nie utrzymują i nie aktualizują swoich produktów i projektów. Każdy z tych scenariuszy prowadzi do nieznanych podatności i ryzyka.

Przestarzałe oprogramowanie

Organizacje muszą pozostawiać starsze oprogramowanie ze względu na wymagania klientów lub złożoność aplikacji. Możliwe jest w projekcie deweloperskim, że zespół będzie się ociążał z aktualizacją określonych bibliotek lub zależności ze względu na konieczność przeróbki kodu. Jednak jest to błędem. Im szybciej rozpocznie się planowanie aktualizacji lub migracji do nowego środowiska, tym szybciej zespoły zidentyfikują problemy funkcjonalności, które wymagają dodatkowego testowania. Na rysunku 2.8 pokazano przykłady list przestarzałego oprogramowania.

Rysunek 2.8. Przykłady list przestarzałego oprogramowania

Istnieje bardzo duże ryzyko związane z oprogramowaniem i sprzętem, które są nieobsługiwane lub wycofywane. Ponieważ te nieaktualne systemy nie są już łatane ani obsługiwane, nie ma możliwości naprawy błędów lub istniejących podatności, za to pozostają nieznane podatności. Wydłuża to listę nieznanego ryzyka, sprawiając, że organizacja jest potencjalnie podatna na popularne ataki na niełatane systemy, znane jako zdalne wykonywanie kodu (ang. *remote code execution* — RCE), nieautoryzowany dostęp lub inne podatności możliwe do wykorzystania.

Napastnik może wykorzystać RCE do wstrzyknięcia złośliwego oprogramowania lub złośliwego kodu do infrastruktury lub aplikacji sieciowych. Podatności RCE istnieją w różnych rodzajach aplikacji, systemach operacyjnych i urządzeniach, które są podatne na ataki i łatwiejsze do wykorzystania przez napastników w celu uzyskania początkowego dostępu do systemu.

Konieczne trzeba mieć plan dla oprogramowania i sprzętu EOL i EOS, zanim oprogramowanie osiągnie kres życia. W przeciwnym razie organizacje mogą ponosić ryzyko związane z produktami EOL w środowisku podczas odchodzenia od starszego oprogramowania. Przykładem może tu być migracja aplikacji i usług na serwer RHEL.9.x przy jednoczesnym pozostawieniu starego środowiska na serwerze RHEL.7.x. Zwykle tego rodzaju projekty zajmują sporo czasu i wymagają zaangażowania kilku zespołów.

Niezałatane oprogramowanie open source

Ryzyko wynikające ze stosowania aplikacji lub pakietów OSS jest takie, że niektóre z nich nie są utrzymywane ze względu na ograniczoną liczbę deweloperów i zespołów, które zarządzają projektem open source. Każda aplikacja, biblioteka lub narzędzie będą zależne od tego, kto utrzymuje dane repozytorium. Kilka projektów open source rozpoczęło się, gdyż deweloperzy chcieli podzielić się swoją pracą ze światem i ułatwić innym wykonywanie powtarzalnych zadań.

Ale w związku z tym istnieje ryzyko — projekty te są dostępne za darmo i są utrzymywane, jeśli deweloperzy mają czas i chęć do pracy nad nimi poza swoimi normalnymi zajęciami. Jeśli OSS wygląda na nieaktualizowane od trzech miesięcy lub trzech lat, trzeba skontaktować się z właścicielami repozytorium, aby ustalić, czy jest ono aktywnie utrzymywane. Bez uzyskania odpowiedzi zespoły mogą zakładać, że wszelkie podatności znalezione w oprogramowaniu nie zostaną szybko załatane.

Biorąc pod uwagę to ryzyko, organizacja powinna mieć bibliotekę wszystkich używanych w środowisku aplikacji i komponentów OSS. Bez tego określenie ryzyka, a nawet ustalenie, gdzie te biblioteki i narzędzia są używane, może być długim procesem. Każdy zespół ds. zabezpieczeń powinien być świadomy, jakie OSS są używane i gdzie są zainstalowane oraz czy są one aktualnie wymagane. Większość organizacji boryka się z kompletną inwentaryzacją komponentów OSS używanych w ich środowiskach — czy dla wewnętrznie tworzonego oprogramowania, czy komponentów innych firm wykorzystywanych w używanym oprogramowaniu (samodzielnie hostowanym lub wykorzystywanym przez Internet jako oprogramowanie jako usługa — SaaS). Na przykład ocena incydentu Log4j przez CSRB (Cyber Safety Review Board) ujawniła, że niektóre amerykańskie agencje federalne wydają dziesiątki tysięcy skumulowanych godzin na same próby ustalenia, czy komponent Log4j znajdował się w ich systemach.

Wszystkie przestarzałe lub nieużywane OSS powinny zostać możliwie szybko zaktualizowane lub usunięte ze środowiska, co pomoże zminimalizować powierzchnię ataku aplikacji i oprogramowania do wykorzystania przez złośliwych aktorów.

Inna ważną kwestią różniącą OSS od oprogramowania autorskiego jest to, że z dostawcą mamy zwykle umowy o poziomie usług (ang. *service level agreements* — SLA) i harmonogramy związane z konserwacją oprogramowania, dostarczaniem aktualizacji i ujawnianiem podatności. W przeciwieństwie do producentów oprogramowania osoby konserwujące OSS nie są dostawcami oprogramowania, a OSS można zwykle używać bezpłatnie, co oznacza, że konsumenci nie mają pewności, czy podatności lub usterki są obsługiwane w jakichkolwiek formalnych i ścisłych terminach. Organizacje korzystające z OSS muszą być świadome tej różnicy i przygotowane na wdrożenie kompensacyjnej kontroli dla podatnego oprogramowania OSS bez dostępnych łat, a także na ewentualne przekierowanie kodu i samodzielne wdrażanie napraw. Mimo że takie są realia, większość organizacji nie rozumie dobrze tych różnic i dalej polega na osobach utrzymujących OSS, nie biorąc pod uwagę, że ostatecznie to one są odpowiedzialne za wszelkie OSS, z których korzystają.

Ryzyko szczątkowe

Ryzyko szczątkowe to wszelkie ryzyko, które pozostaje po działaniach związanych z zarządzaniem podatnościami, w tym stosowaniu łat i poprawek poza harmonogramem, które stanowią szybkie inżynierskie aktualizacje lub bezpieczne konfiguracje. Ryzyko szczątkowe może zostać przyjęte, może być ograniczane lub przekazywane innemu podmiotowi.

Ważne jest, aby pamiętać, że nie wszystkie łaty mogą zostać wdrożone we wszystkich systemach po prostu ze względu na wymagania klientów lub inne okoliczności. Ryzyko szczątkowe jest częścią każdego programu zarządzania podatnościami i musi być brane pod uwagę przy tworzeniu wyjątków, czyli akceptacji określonego ryzyka w środowisku.

Jednak najgorszą rzeczą, jaką może zrobić zespół, jest bycie przytłoczonym liczbą podatności lub pracą, jakiej będzie wymagało „nadrobienie czasu” lub naprawa wszystkich pozostałych podatności. **Paraliż decyzyjny** następuje wtedy, gdy jednostka nie jest zdolna do podjęcia na czas decyzji ze względu na ilość danych wprowadzanych jednocześnie. Oznacza to, że zespoły muszą być świadome tej kwestii i zapewnić odpowiednią przestrzeń na podejmowanie złożonych decyzji związanych z ryzykiem.

Powszechne ataki na niezałatane systemy

Według statystyk zamieszczonych w artykule agencji CISA istnieje poważna potrzeba skupienia się na zaktualizowanych praktykach zarządzania podatnościami w celu zmniejszenia ryzyka (www.cisa.gov/news-events/news/transforming-vulnerability-management-landscape). Pozostawienie systemów z podatnościami umożliwia do wykorzystania poszerza powierzchnię możliwego ataku. Przy większej powierzchni ataku napastnik ma wiele tras do systemu. Każda podatność, która pozostaje bez ograniczenia, jest możliwym punktem wejścia, który daje napastnikowi możliwość przeprowadzenia ataków z wykorzystaniem łańcuchów podatności. Ataki łańcuchowe na podatności są szczegółowo omawiane w rozdziale 7. „Łączenie podatności w łańcuch”.

Inną częstą metodą ataku na niezałatane systemy jest celowanie w każdy niewykorzystany dostęp logowania na serwery i doprowadzenie do naruszenia bezpieczeństwa, a następnie ataku eskalacji uprawnień. Te rodzaje ataków można znaleźć w różnym oprogramowaniu i nie ograniczają się one do jednego rodzaju aplikacji lub producenta.

Te dwa wektory ataku są szczególnie niszczycielskie, jeśli weźmiemy pod uwagę możliwość uzyskania zdalnego dostępu lub podwyższenia uprawnień w celu uzyskania dostępu do większej liczby systemów. Jeśli nie ma segmentacji sieci lub innych mechanizmów ograniczających, wykorzystanie tych podatności może pozwolić na dość łatwe przejście do innych systemów. Jednym z przykładów jest uzyskanie dostępu do serwera aplikacji sieciowych, a następnie przejście w bok do bazy danych lub innej usługi zawierającej informacje biznesowe lub finansowe. Nawet na tych kilku przykładach łatwo dostrzec, że niezałatane systemy stanowią masowy wektor ataku i mogą być często wykorzystywane do nieautoryzowanego dostępu do systemów.

Jednym z obszarów, który może bardzo pomóc przy niezałatanych systemach, jeśli nie można ich załatać ze względu na wymagania aplikacji lub przestarzałego systemu, są

kontrole ograniczające. Daje to dodatkową ochronę, ograniczając „promień wybuchu”, czyli potencjalne szkody wyrządzane w systemach. Na przykład, jeśli jest wprowadzona segmentacja sieci w celu ograniczenia dostępu do baz danych, złośliwy aktor może włamać się na frontowy serwer sieci, ale nie będzie mógł wykorzystać go do uzyskania dostępu do bazy danych ze względu na ograniczone połączenie między nią a serwerem sieciowym.

Innym przykładem kontroli ograniczającej jest koncepcja najmniejszego uprawnienia, czyli ograniczenie liczby uprawnień, które mają użytkownicy w systemie. Ograniczenie głównego dostępu do serwerów Linuksa lub wyłączenie go wymaga, aby każdy użytkownik logował się ze znacznie mniejszymi uprawnieniami lub mniejszym dostępem niż administratorzy. Podczas gdy napastnik może nadal przeprowadzać eskalację uprawnień, będzie to dla niego znacznie trudniejsze bez wykrycia przez rejestrowanie i monitorowanie.

Ustalanie priorytetów działań związanych z łataniami

Każdy projekt IT będzie wymagał zonglowania operacjami, utrzymaniem oraz ciągłymi innowacjami i projektami inżynierskimi. Częsty przykład stanowi organizacja decydująca się na uaktualnienie wycofanej wersji RHEK, która jest ROL, do najnowszej wersji na nowych kontenerach. Inny przykład to aktualizacja serwerów Windows z 2016 do najnowszej wersji 2022. Te rodzaje migracji zwykle obejmują utrzymanie starego środowiska podczas tworzenia nowego.

Oczywiście te wszystkie sytuacje nie wiążą się ze zwiększeniem liczby pracowników potrzebnych do tworzenia nowych systemów. Ten sam zespół, który zarządza środowiskiem produkcyjnym, będzie także tworzył nowe kontenery i aplikacje. Ci administratorzy i deweloperzy będą musieli podwoić swoją pracę, aby nadążyć z łataniami w obu środowiskach.

Aby pomóc w określeniu priorytetów zarządzania łataniami, organizacja powinna w możliwie szerokim zakresie wykorzystywać automatyzację w celu ograniczenia liczby interwencji ręcznych i czasu potrzebnego administratorom i inżynierom. Jeszcze przez rozpoczęciem ustalania priorytetów zarządzania łataniami trzeba zrobić pełną inwentaryzację aktywów, aby zespoły wiedziały, które aktywa mają dla nich najwyższy priorytet.

Po pierwsze, każde łatanie systemu operacyjnego i aplikacji, które mogą zostać zautomatyzowane, powinno być przetestowane i wdrożone do produkcji, aby obsłużyć większość podatności jak najmniejszym wysiłkiem. Na tym etapie zespoły mogą także utworzyć priorytety dla systemów deweloperskiego i testowania, a następnie łączyć systemy produkcyjne. Przekładem jest łatanie urządzeń w piątek rano, a potem — po tygodniu testowania — łatanie wszystkich systemów produkcyjnych w następny czwartek wieczorem.

Po drugie, organizacje powinny szukać aplikacji innych firm, które nie będą automatycznie wciągane do ich repozytoriów czy też systemu zarządzania łataniami. Administratorzy i inżynierzy powinni tworzyć alerty lub powiadomienia od producentów o tym, że wypuścili oni łaty. Te aplikacje powinny być wbudowane w proces zarządzania łataniami i zorganizowane wraz ze zwykłymi systemami łatania.

Wreszcie, proces ten powinien być stale monitorowany i udoskonalany w czasie. Zarówno zespoły operacyjne, jak i zespoły ds. zabezpieczeń powinny oceniać raporty podatności, aby łatanie następowało zgodnie z oczekiwaniami. W innym przypadku proces i oprzyrządowanie są dostosowywane.

Łatanie nie jest jednorazowym działaniem — musi być powtarzane i poprawiane. Tak długo jak zespoły będą rozumiały swoją odpowiedzialność w zakresie łatania, będzie to bardzo pomocne we włączeniu tych działań do ich codziennej rutyny.

Zarządzanie ryzykiem i łatanie

Programy zarządzania ryzykiem i łatanie nie powinny być realizowane odrębnie jako niezależne działania, czyli bez integracji między odpowiedzialnymi za nie zespołami. Niektóre większe organizacje mają oddzielne zespoły i programy do zarządzania ryzykiem. Może to wprawdzie działać w większym biznesie, ale mniejsze organizacje powinny prowadzić działania związane z zarządzaniem ryzykiem w koordynacji z ich zwykłymi regularnymi działaniami konserwacyjnymi i operacyjnymi.

Na przykład nie miałyby sensu ustalanie priorytetów w łataniu serwerów baz danych, które nie zawierają już wrażliwych lub zastrzeżonych danych, bez segmentacji sieci, gdy bazy danych o większym ryzyku są połączone z serwerami aplikacji sieciowych. Bez tej wiedzy odrębnie działające zespoły mogą usunąć priorytety innych działań związanych z łataniem, co potencjalnie może spowodować duże ryzyko dla organizacji.

Każdy zespół powinien rozważyć ryzyko związane z wszelkimi istniejącymi podatnościami i sposób, w jaki chce realizować swoje harmonogramy łatania. Jeśli zespół zdecyduje się na łatanie wszystkiego zewnątrz i weźmie się najpierw za aktywa, może później zająć się łataniem infrastruktury i baz danych, czyli magazynów. Należy jednak pamiętać, że organizacje ochrony zdrowia nadadzą wyższy priorytet chronionej informacji o zdrowiu (ang. *protected health information* — PHI) niż serwerowi baz danych, który może być używany do testowania.

Ostatnia uwaga na temat zarządzania ryzykiem i łataniem: podobnie jak w przypadku zarządzania podatnością jest to proces ciągły i iteracyjny. Nie jest to jednorazowe ćwiczenie, ale musi być przeprowadzane poziomo i pionowo w całej organizacji.

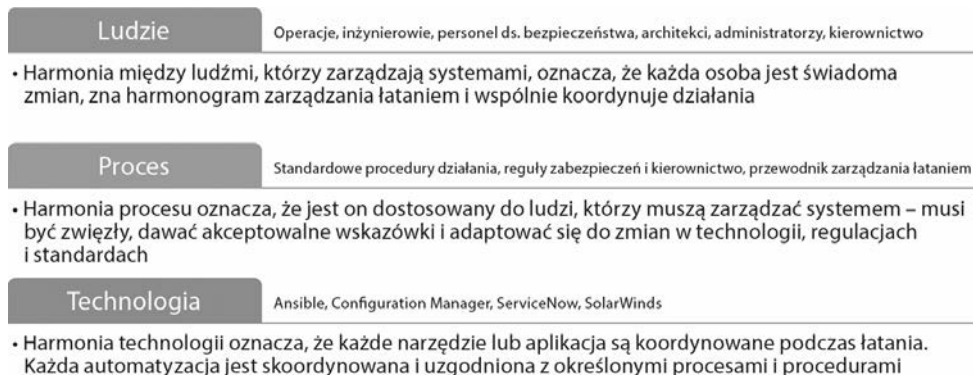
Tworzenie programu zarządzania łataniem

W tym rozdziale przedstawiono kilka elementów ryzyka, obaw i kwestii związanych z tworzeniem kompleksowego programu zarządzania łataniem. Najważniejszym tematem była przez cały czas klasyczna koncepcja ludzi, procesów i technologii. Powodem, dla którego ta koncepcja jest nadal tak powszechna, jest to, jak wyczerpująco ujmuje wszystkie aspekty organizacji. To sprawdza się przy tworzeniu programu zarządzania łataniem, gdyż klasyczne praktyki (tak jak samo ręczne łatanie) nie sprawdzają się.

Podstawą udanego programu jest harmonia między ludźmi (np. z działu deweloperskiego, operacyjnego czy zabezpieczeń), procesem (np. standardowymi procedurami działania — ang. *standard operating procedures*) lub regułami oraz technologią (np. menedżerami

konfiguracji lub skanerami podatności). Bez uzgodnienia tych trzech elementów organizacja naraża się na wszystkie wymienione wcześniej zagrożenia: exploity, podatności dnia zerowego i nieznane niewiadome.

Budowanie tej zgodności nie nastąpi z dnia na dzień, ale może być realizowane krok po kroku, aby stworzyć dojrzałość w każdej organizacji. Na rysunku 2.9 pokazano, jakie zespoły powinny być zaangażowane, jak integrować oprzyrządowanie i jak procesy mogą być spoiwem między tymi dwoma elementami podczas tworzenia lub dojrzewania programu zarządzania łataniami.

Rysunek 2.9. Uzgodnienie między ludźmi, procesami i technologią

Ludzie

Aspekty związane z ludźmi, procesami i technologiami są omawiane w całej książce, ale ważne jest, aby już tutaj wiedzieć, kto jest odpowiedzialny za zarządzanie łataniami. Decyzja na ten temat jest konieczna, aby stworzyć udany system łatania w przedsiębiorstwie.

Możliwe jest, że za łatanie systemu będą odpowiedzialni właściciele systemu, administratorzy, deweloperzy, inżynierowie zabezpieczeń, a nawet osoby trzecie. Każdy zaangażowany w proces zarządzania łataniami musi rozumieć swoją obowiązki i harmonogramy stosowania łat.

Proces

Praktycy mogą mieć własny zestaw SOP, czyli procesów zdefiniowanych dla technicznej implementacji łat i związanych z nimi strategii lub skryptów. Ich ramy czasowe i harmonogramy mogą być zgodne z wymaganiami strony klientów lub innymi wytycznymi — na przykład muszą naprawiać krytyczne podatności w ciągu czterech dni.

Dla kadry zarządzającej i kierowniczej procesy mogą być bardziej zgodne z wymaganiami klientów lub nakazami federalnymi [w USA], które mają zastosowanie w ich dziedziny biznesu. Organizacja zajmująca się ochroną zdrowia może mieć inne wymagania niż firma z branży IT. Zespoły kierownicze mogą tworzyć reguły, aby przekazywać je w dół innym osobom z kierownictwa i praktykom w celu wdrożenia metodami technicznymi.

Technologia

Technologia zarządzania łańcuchem zależy od decyzji osób odpowiedzialnych za regularne łatanie systemów i zarządzanie nimi. Obejmuje to wszelkie działania, od korzystania z narzędzi innych producentów, takich jak Configuration Manager lub ManageEngine, po tworzenie skryptów lub strategii za pomocą Ansible lub PowerShell.

Każdy z tych składników jest wybierany przez administratorów i — jeśli wymagają one finansowania — są zatwierdzane przez kierownictwo. W idealnym przypadku administratorzy i inżynierowie mają możliwość zarządzania wieloma systemami operacyjnymi, kontenerami lub aplikacjami za pomocą tego samego narzędzia. Jednak administratorzy i inżynierowie mogą potrzebować kreatywnych rozwiązań technicznych.

Podsumowanie

Organizacje muszą mieć kompleksową strategię zarządzania łańcuchem. Strategia ta obejmuje tworzenie inwentaryzacji aktywów, a także orientację w brakujących łańcuchach i sposobie wdrażania łatek w całym środowisku. Zarządzanie łańcuchem naprawdę wymaga harmonii między ludźmi, procesami i technologią. Organizacje powinny skupiać się na usuwaniu EOL i EOS, przygotowaniu się do regularnego łatania oraz tworzeniu planów wycofywania i wykonywania kopii zapasowych na wypadek, gdy coś pójdzie źle. Ponadto organizacje powinny mieć oczekiwane okna łatania i konserwacji.

PROGRAM PARTNERSKI

— GRUPY HELION —

1. ZAREJESTRUJ SIĘ
2. PREZENTUJ KSIĄŻKI
3. ZBIERAJ PROWIZJĘ

Zmień swoją stronę WWW w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

GRUPA
Helion

Sprawdź, jak w erze chmury zarządzać ryzykiem informatycznym!

Musisz sobie uświadomić, że korzystanie z systemów opartych na chmurze wiąże się z cyberzagrożeniami – podobnie jak w przypadku tradycyjnej infrastruktury. Musisz się dobrze orientować w złożoności swojego systemu i w powiązaniach poszczególnych elementów. Dopiero na tej podstawie możesz planować i ustalać priorytety we własnym programie zarządzania ryzykiem, uwzględniając przy tym wiele innych zagadnień.

W tej praktycznej książce znajdziesz opis kompleksowych praktyk, dzięki którym współczesne organizacje utrzymujące złożone ekosystemy oprogramowania mogą skutecznie identyfikować podatności, zarządzać nimi i ograniczać ryzyko wystąpienia poważnych naruszeń bezpieczeństwa. Dowiesz się, dlaczego nie wystarczy po prostu „użyć łatki”, aby naprawić znane luki w oprogramowaniu. Poznasz zasady profesjonalnego zarządzania podatnościami uwzględniające monitorowanie systemów i baz danych podatności. Przekonasz się, jak ważne są czynnik ludzki i identyfikacja czynników psychologicznych, które podczas interakcji użytkownika z oprogramowaniem przyczyniają się do powstawania podatności. W miarę lektury książki przyswoisz wydajne i skuteczne strategie, dzięki którym zapewnisz swojej organizacji wysoki poziom cyberbezpieczeństwa.

Najciekawsze zagadnienia:

- zarządzanie złożonymi środowiskami
- poprawki do oprogramowania i bezpieczna konfiguracja
- ocena podatności i łączenie ich w łańcuch
- czynnik ludzki w zarządzaniu podatnościami
- oprogramowanie bezpieczne już na etapie projektu
- budowa dojrzałego modelu zarządzania podatnościami

Chris Hughes jest współzałożycielem i dyrektorem generalnym firmy Aquia, specjalizującej się w usługach chmurowych i cyberbezpieczeństwie. Pracuje również w Agencji Cyberbezpieczeństwa i Infrastruktury (CISA).

Dr Nikki Robinson jest architektką do spraw bezpieczeństwa w firmie IBM i wykładowczynią na Capitol Technology University. Jest również członkinią Instytutu Technologii Infrastruktury Krytycznej (ICIT).

Helion	KOD KORZYŚCI Sięgnij po więcej! ▶	
 helion.pl	ISBN 978-83-289-2160-3	
 HELION S.A. ul. Kościuszki 1c 44-100 Gliwice tel.: 32 230 98 63 helion@helion.pl		
Cena: 59,00 zł		

WILEY